

Prima instanță: Judecătoria Ungheni (sediul central), (jud. R. Costru)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Pahapol, O. Cojocar, Iu. Cotruță)

DECIZIE

26 ianuarie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh

examinând recursul declarat de către Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Bolganschi Ion împotriva lui Jitariuc Maxim cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, și cererea reconvențională depusă de către Jitariuc Maxim împotriva lui Bolganschi Ion și notarul Ciorba Valentina cu privire la declararea nulității a contractului de împrumut,

împotriva deciziei din 22 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel declarată de Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman și a fost menținută hotărârea din 28 noiembrie 2019 a Judecătoriei Ungheni (sediul central),

c o n s t a t ă :

La 05 iunie 2017, Bolganschi Ion, prin intermediul avocatului Andrian Fetcu, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Jitariuc Maxim cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere.

În motivarea acțiunii a invocat că, la 29 februarie 2016, i-a împrumutat lui Jitariuc Maxim suma de 191 000 de ruble rusești, care conform cursului valutar de atunci constituia 50 901 de lei, cu termen de rambursare până la 28 mai 2016. În acest sens la notarul public Valentina Ciorba au încheiat contractul de împrumut, seria AK nr. 895202 din 29 februarie 2016. După expirarea termenului de rambursare - 28 mai 2016, Jitariuc Maxim a fost somat de nenumărate ori de a întoarce banii împrumutați, însă nu reacționat în nici un fel la somații.

Reclamantul a solicitat încasarea de la Jitariuc Maxim a datoriei în sumă de 50 901 de lei și a cheltuielilor de judecată compuse din taxa de stat în sumă de 1730 de lei.

La 07 octombrie 2019, Bolganschi Ion, prin intermediul avocatului Andrian Fetcu, a depus în instanță cerere suplimentară, prin care a solicitat încasarea din

contul pârâtului Jitariuc Maxim și a dobânzii de întârziere în sumă de 21 388,87 de lei.

La 27 septembrie 2017, Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman, a depus cererea reconvențională împotriva lui Bolganschi Ion cu privire la declararea nulă a contractului de împrumut.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că, potrivit contractului de împrumut al banilor din 29 februarie 2016, încheiat la notarul public Valentina Ciorba, se pretinde că el ar fi luat cu împrumut de la Bolganschi Ion suma de 191 000 de ruble rusești. Însă, de fapt, la momentul încheierii contractului nu a primit careva sume bănești de la Bolganschi Ion și prin urmare tranzacția în realitate nu a avut loc, fiind doar una aparentă, fără intenția de a produce efecte juridice.

În instanță Jitariuc Maxim a solicitat declararea nulității contractului de împrumut, înregistrat în registrul notarului Valentina Ciorba cu nr. 3339 la 29 februarie 2016 și încasarea cheltuielilor judiciare formate din taxa de stat și cheltuieli de asistență juridică.

Prin hotărârea din 28 noiembrie 2019 a Judecătoriei Ungheni (sediul central) cererea de chemare în judecată înaintată de către Bolganschi Ion, prin intermediul avocatului Andrian Fetcu a fost admisă.

A fost încasată de la Jitariuc Maxim în beneficiul lui Bolganschi Ion datoria în sumă de 50 901 de lei, dobânda de întârziere în sumă de 21 388,87 de lei, și cheltuielile pentru taxă de stat în sumă de 2382 de lei, în total suma de 74 671,87 de lei.

Cererea reconvențională înaintată de Jitariuc Maxim împotriva lui Bolganschi Ion și notarul Ciorba Valentina cu privire la declararea nulității a contractului de împrumut a banilor, înregistrat în registrul notarului Valentina Ciorba cu nr.3339 la 29 februarie 2016, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 19 decembrie 2019, avocatul Doroftei Roman, în interesele lui Jitariuc Maxim, a depus cerere de apel nemotivată, iar ulterior la 09 iunie 2021, apel motivat, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a cererii reconvenționale și respingerea cererii de chemare în judecată inițiale a lui Bolganschi Ion.

Prin decizia din 22 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cererea de apel declarată de către Jitariuc Maxim a fost respinsă, și a fost menținută hotărârea din 28 noiembrie 2020 a Judecătoriei Ungheni (sediul central).

Prin încheierea din 04 octombrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost corectată eroarea strecurată în decizia din 22 iunie 2021, în partea ce ține de introducerea eronată a datei emiterii hotărârii instanței de fond după cum urmează înscripția 28 noiembrie 2020 a fost corectată cu înscripția 28 noiembrie 2019.

La 05 noiembrie 2021, Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman a contestat cu recurs decizia din 22 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare.

În motivarea recursului a invocat că de către instanța de apel au fost încălcate normele de drept procedural, astfel dispozitivul deciziei a fost pronunțat în lipsa sa și a avocatului său. Pentru ședința de judecată din 22 iunie 2021 nu au fost informați, deși când s-au prezentat la ședința din 25 mai 2021, care nu a avut loc,

grefierul le-a comunicat că despre ședința ulterioară vor fi informați suplimentar. Mai mult decât atât, pe portalul Curții de Apel Chișinău lipsesc informații privind ședința de judecată din 22 iunie 2021. Astfel, consideră că examinarea apelului în lipsa apelantului, ridică în sine problema încălcării principiului de „egalitate a armelor” stabilit de practica Curții Europene a Drepturilor Omului. În viizunea recurentului instanța de apel a neglijat normele de drept procedural și anume nu i-a garantat dreptul la apărare, pentru a-și prezenta poziția, de a participa la dezbaterile judiciare, precum și de a înainta obiecții și a da explicații.

Prin încheierea din 19 ianuarie 2022 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 22 iunie 2021, a expediat prin poștă în adresa recurentului la 09 septembrie 2021 și prin poșta electronică avocatului Doroftei Roman, la 16 septembrie 2021, iar recursul a fost declarat la 05 noiembrie 2021, fapt ce atestă că recurentul s-a conformat normelor procedurale legale și a declarat recursul în termen.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces.

Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurentul și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (mutatis mutandis, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursul declarat de Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman, întemeiat și care urmează a fi admis, casată decizia recurată cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, verificând legalitatea deciziei prin prisma criticilor din recurs, inclusiv din oficiu sub aspect procedural, a constatat că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 432 alin. (3) lit. b) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept procedural sunt încălcate sau aplicate eronat în cazul în care cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată.

În conformitate cu art. 370 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța de apel efectuează, în termen de până la 2 luni de la data emiterii încheierii de intentare a procedurii de apel, actele procedurale în vederea pregătirii cauzei pentru dezbateri în conformitate cu art. 185 și art. 186.

Astfel, în conformitate cu art. 185 și art. 186 din Codul de procedură civilă, instanța de apel expediază participanților la proces copii de pe cererea de apel și de pe înscrisurile care nu au fost prezentate primei instanțe și citează părțile și alți participanți la proces.

În conformitate cu art. 100 alin. (1) din codul de procedură civilă, cererea de chemare în judecată și actele de procedură se comunică participanților la proces și persoanelor interesate, contra semnătură, prin intermediul persoanei împuternicite, prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, prin intermediul biroului executorului judecătoresc, la adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, sau prin alte mijloace care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui, precum și prin delegație judiciară.

Conform art. 102 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța înștiințează prin citație participanții la proces, martorii, experții, specialiștii și interpreții privitor la locul, data și ora ședinței de judecată sau la locul, data și ora efectuării unor acte de procedură.

Materialele cauzei atestă că, la 19 decembrie 2019, Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea acesteia și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea inițială să fie respinsă, iar acțiunea reconvențională să fie admisă (f.d.120-121, vol. I).

Prin încheierea din 23 iulie 2020 a Curții de Apel Chișinău a fost acceptată spre examinare cererea de apel depusă de Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman și a fost stabilită ședința de examinare a apelului pentru data de 05 noiembrie 2020, ora 10:00 (f.d.156, vol. I).

Ședința din 05 noiembrie 2020, ora 10:00, nu a avut loc din motiv că avocatul Andrian Fetcu, a depus cerere de amânare, ședința fiind amânată pentru data de 28 ianuarie 2021, ora 10:00.

Prin încheierea din 11 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost declinată competența completului în materie de contencios administrativ, cauza fiind transmisă pentru redistribuire aleatorie judecătorilor completelor specializați în materie civilă de drept comun (f.d.177-180, vol. I).

Următoarea ședință din 06 aprilie 2021, ora 12:00 a fost amânată în conformitate cu Dispoziția nr.14 din 02 aprilie 2021, pentru data de 22 iunie 2021, ora 12:00 (f.d.190, vol. I)

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că conform materialelor dosarului, citația pentru ședința de judecată din 22 iunie 2021, ora 12:00, lui Jitariuc Maxim și avocatului Doroftei Roman, nu a fost expediată, or la 29 aprilie 2021, participanților la proces le-a fost expediată o citație anterioară pentru ședința de judecată din 06 aprilie 2021 (f.d.192, vol. I).

Astfel, la 22 iunie 2021, instanța de apel a examinat prezenta cauză, în lipsa lui Jitariuc Maxim și avocatului Doroftei Roman, constatând eronat că aceștia au fost citați legal, or, locul, data și ora ședinței de judecată nu au fost comunicate apelantului Jitariuc Maxim și avocatului acestuia Doroftei Roman.

La caz, se reține că, art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă acordă dreptul instanței de apel de a judeca apelul în lipsa apelantului sau intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, *doar în cazul în care aceștia sunt citați legal* despre locul, data și ora ședinței.

În circumstanțele enunțate și în contextul normelor de drept citate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că, instanța de apel nu a respectat procedura citării legale a lui Jitariuc Maxim, fapt care constituie o încălcare a dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 § 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, unul din principiile procesului echitabil, rezultând din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, este contradictorialitatea între părțile, care sunt parte a procesului. Pentru a răspunde exigențelor articolului enunțat, procedura în fața instanțelor judiciare trebuie să aibă un caracter contradictoriu, un concept similar celui al egalității armelor.

Principiul contradictorialității presupune, în fond, posibilitatea pentru părțile în proces de a li se aduce la cunoștință toate dovezile invocate și observațiile formulate și de a face comentarii în legătură cu ele. Respectarea principiului egalității armelor presupune că, fiecare parte trebuie să obțină o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație dezavantajată în raport cu adversarul său, astfel încât să se mențină un echilibru corect.

Dreptul la o procedură contradictorie implică dreptul unei părți în procesul civil de a lua cunoștință de observațiile sau explicațiile date de cealaltă parte, precum și a le discuta. În conformitate cu art. 26 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, contradictorialitatea presupune organizarea procesului astfel încât părțile și ceilalți participanți la proces să aibă posibilitatea de a-și formula, argumenta și dovedi poziția în proces, de a alege modalitățile și mijloacele susținerii ei de sine stătător și independent de instanță, de alte organe și persoane, de a-și expune opinia asupra oricărei probleme de fapt și de drept care are legătură cu pricina dată judecării și de a-și expune punctul de vedere asupra inițiativelor instanței. Instanța care judecă pricina își păstrează imparțialitatea și obiectivitatea, creează condiții pentru exercitarea drepturilor participanților la proces, pentru cercetarea obiectivă a circumstanțelor reale ale cauzei.

Prin urmare, în condițiile în care participantul la proces a fost privat de dreptul de a participa la examinarea cauzei în ordine de apel, instanța de recurs conchide că nu constituie decât o îngrădire a dreptului acestora de a beneficia de un proces echitabil, cu respectarea principiilor procesului civil reglementate atât de

legislația națională, cât și cea internațională.

Astfel, din considerentele menționate și deoarece eroarea judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Jitariuc Maxim, prin intermediul avocatului Doroftei Roman.

Se casează integral decizia din 22 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Bolganschi Ion împotriva lui Jitariuc Maxim cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, și la cererea reconvențională depusă de Jitariuc Maxim împotriva lui Bolganschi Ion și notarul Ciorba Valentina cu privire la declararea nulității a contractului de împrumut, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,

judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh